

ΠΑΣΧΑΛΙΑ ΤΡΑΥΛΟΥ

Η ΓΙΑΤΡΙΝΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΔΙΟΠΤΡΑ

«Ορκίσου πως θα γίνεις δυνατή. Όπως ποτέ δεν μπόρεσα να γίνω εγώ για χάρη σου». Χρόνια ολόκληρα αυτή η φράση ανακυκλώνεται στο μυαλό της, παγιδεύοντάς τη στη δίνη της. Δυνατή; Τι σημαίνει να γίνει δυνατή; Ποια δύναμη γεμίζει το κενό μιας ψυχής που έπαψε να εμπιστεύεται τους ανθρώπους;

Ακουμπάει το μέτωπο στο τζάμι της άμαξας. Το βλέμμα της εστιάζει στα τοπία που εναλλάσσονται, στα δέντρα που θαρρείς πως τρέχουν έξω απ' το χώμα που τα γέννησε, στα σύννεφα που κυνηγιούνται μ' ένα σμήνος πουλιών. Το ίδιο σπασμωδικά κινούνται και οι σκέψεις της. Σκέψεις σε πόλεμο. Σκέψεις που επιτίθενται η μια στην άλλη και εντέλει φτιάχνουν γόρδιους δεσμούς με αμέτρητα, επικίνδυνα συναισθήματα.

Και τώρα τι; Ήταν ένδειξη δύναμης ό,τι έγινε; Ήταν τρέλα, ήταν ελευθερία; Επιτέλους, τι ήταν;

Οι μνήμες της συνθέτουν ένα άθλιο ψηφιδωτό. Διαλύεται στην ιδέα να της δείξει ο κόσμος και πάλι τα σάπια δόντια του. Οι βολβοί της φλέγονται όσο κοιτάει τα χέρια της σαν ξένα, σχεδόν με μίσος. Πρέπει να κρυφτεί... Όχι μόνο από τους άλλους μα κι απ' τον ίδιο τον εαυτό της. Να αλλάξει αν είναι δυνατόν ως και το δέρμα ή τη γαλάζια απόχρωση των ματιών της. Εξαντλημένα απ' την πάλη εντός της, βρίσκει με δυσκολία το κουράγιο να συγκρατήσει το κλάμα της. «Θα γίνω δυνατή... Για χάρη σου...» μονολογεί κοιτώντας με συμπόνια τα άλογα που υποφέρουν από το μαστίγιο του αμαξά.

Σουζάνα-Αντζέλικα

Διαβολογυναίκα... Έτσι αποκάλεσε ενδόμυχα τη Σουζάνα Φαζέκας ο αμαξάς Πέτερ Ούσμπαντ, όταν την αντίκρισε για πρώτη φορά εκείνο τον παγωμένο Οκτώβριο του 1911 έξω από τη Μεγάλη Αναμορφωμένη* εκκλησία του Ντέμπρετσεν, στο τετράγωνο του Καλβίνου όπου βρισκόταν η πιάτσα των αμαξάδων. Παρότι ανήκε στους άντρες που γδύνουν με τα μάτια όποια ύπαρξη διέθετε δυο αφράτα στήθη και σφιχτό πσιινό, στιγμή δεν την κοίταξε ως γυναίκα αλλά σαν πλάσμα που του ξυπνούσε απρόβλεπτα συναισθήματα.

Διαπίστωσε ακαριαία πως διέφερε αισθητά απ' τις γυναίκες της υπαίθρου ή τις εργάτριες στα εργοστάσια αφού το δέρμα της ήταν άψογο δίχως τις πανάδες, τις ρυτίδες ή τις φακίδες που είχαν οι σταφιδιασμένες επαρχιώτισσες από το κάμα του ήλιου. Τα πυρρόξανθα, μακριά μαλλιά της ήταν αξιοπρόσεκτα και οι ατημέλητοι βόστρυχοι που έπεφταν στην πλάτη της στραφτάλιζαν παιχνιδιάρικα κάτω από

* Ο Καλβινισμός είναι χριστιανικό προτεσταντικό δόγμα που δέχεται ως αυθεντία μόνο την Αγία Γραφή και όχι την εκκλησιαστική παράδοση, ενώ από τα μυστήρια μόνο το Βάπτισμα και τη Θεία Ευχαριστία. Οι συγκεκριμένες εκκλησίες λέγονται και αναμορφωμένες, ευαγγελικές ή μεταρρυθμιστικές και χαρακτηρίζονται από λιτά σχήματα και ενδιαφέροντα γεωμετρικά βιτρό.

το άγουρο φως της μέρας παρά την πυκνή συννεφιά. Διέθετε μέση δαχτυλίδι, αποτέλεσμα κάποιου σφιχτού προφανώς κορσέ τον οποίο φορούσε από μικρή, αποδεικνύοντας την αστική της καταγωγή και ο ψηλός, λευκός λαιμός της πρόσθετε στην όψη της περηφάνια και αρχοντιά.

Ήταν νέα, γύρω στα είκοσι πέντε, μάλλον καλοφτιαγμένη μα του προκάλεσε μια αυθόρμητη αντιπάθεια παρά τα όποια της θέληγτρα έτσι όπως σάρωσε τη μορφή του με ένα φουριόζικο βλέμμα. Μα εκείνο που του προξένησε ένα ανείπωτο δέος ήταν τα σκιστά όμοια με γάτας ανοιχτογάλαζα μάτια της που τον διαπέρασαν σύγκορμο σαν ριπές παγετού.

Το ευθύβολο, σχεδόν ξεδιάντροπο κοίταγμά της πρόδι-δε μια έπαρση αταίριαστη με το φύλο της, ένα αντρικό ταμπεραμέντο φυτεμένο σ' ένα εϋθραυστο, θηλυκό κορμί και το αλέγκρο της βάδισμα του θύμιζε αδάμαστο άλογο που αφηνιάζει όταν πας να του περάσεις καπίστρι. Δεν ήξερε ακριβώς τον λόγο όμως το ένστικτό του τον προειδοποιούσε πως θα ήταν μια δύστροπη πελάτισσα, όταν τον πλησίασε και του γύρευε να τη μεταφέρει στο Ναγκιρέβ. Απειλούσε τα νεύρα του τόσο η αυθόρμητη αντιπάθεια που ανάβλυσε απ' την ψυχή του όσο και το άκουσμα του προορισμού της: Ναγκιρέβ, ένα διαβολοχώρι που δεν το 'χε ο χάρτης, κάπου στα νοτιοανατολικά της Βουδαπέστης, ανάμεσα σε κάποιο δάσος κι ένα παρακλάδι του Δούναβη.

Ο Πέτερ, όμως, τα είχε κάνει μούσκεμα με το νυχτερινό του μεθύσι και το ποντάρισμα δυο μεροκάματων στην πράσινη τσόχα. Πώς να τολμούσε να επιστρέψει άφραγκος στη γυναίκα και στα δυο του κουτσούβελα; Δεν είχε κανένα περιθώριο, επομένως, να διαλέξει πελάτες ούτε προορισμό. Θα συνταξίδευε ακόμη και με τον Σατανά αν χρειαζόταν,

αρκεί να του έδινε καλό μεροκάματο. Της έκανε ωστόσο τον δύσκολο, θέλοντας να πετύχει μια τιμή της προκοπής.

«Αδύνατον, δεσποινίς. Ο καιρός αγριεύει, ο δρόμος μέσα απ' το δάσος είναι δύσβατος, γεμάτος λάσπη, αγρίμια και παγίδες κυνηγών. Κι έπειτα, οι Σέρβοι αντάρτες δεν αστειεύονται. Θα το έχεις ακούσει πως επιτίθενται σε αθώους ταξιδιώτες για λεφτά και τρόφιμα. Όχι... Καλύτερα όχι... Έχω γυναίκα και παιδιά... Ούτε για δέκα κορόνες», της είπε θέτοντας επιδέξια την εκκίνηση σ' αυτή την άτυπη διαπραγμάτευση.

«Τριάντα κορόνες!» του αντιπρότεινε η Φαζέκας, αποφεύγοντας τα ενδιαμέσα παζάρια. Του έκοψε την ανάσα με το ποσό και τον έβαλε αμέσως σε σκέψεις. Έδειχνε απελπισμένη. Το βλέμμα της καρφωνόταν τότε στους δείκτες του ρολογιού της εκκλησίας που κινούνταν αμείλικτοι και τότε στον ουρανό που έμοιαζε βαλαντωμένος κι έτοιμος να ξεσπάσει τον θυμό του. Πίσω απ' την ομίχλη και τη βαριά συννεφιά μια αμυδρή πινελιά σ' ένα ροδί λερωμένο σήμαινε την έναρξη της νέας μέρας.

«Δεν έχω χρόνο! Απάντησέ μου!» τον πρόσταξε με μια έκφραση γεμάτη απελπισία. «Σε πληρώνω πάνω απ' την αξία σου. Θα μεταφέρεις εμένα, δυο μπαούλα και μια χειραποσκευή. Αλλά πρέπει να φύγω τώρα!»

Τα λόγια της Φαζέκας έπεσαν σαν καμισοκιάες στον σκυφτό αμαξά. Το αστρονομικό ποσό που του πρόσφερε δεν κατάφερνε να επισκιάσει τον εκνευρισμό που του προκαλούσε το φέρεσίμο της, αλλά είχε ανάγκη τη δουλειά. Το ότι η υποψήφια πελάτισσα βιαζόταν να εγκαταλείψει την πόλη μες στο άγριο ξημέρωμα ήταν από μόνο του άξιο απορίας και έγινε ακόμη πιο ύποπτο με τα λεφτά που του πρότεινε. Υπό άλλες συνθήκες θα αρνιόταν... Υπό εντελώς άλλες,

όμως, αν και εφόσον ήταν συνετός και είχε στην τσέπη του τα λεφτά που είχε χάσει. Έστρεψε το κεφάλι του αργά προς το μέρος της και οι ματιές τους διαξιφίστηκαν. Αναγνωριστικές ματιές... Απελπισία το κοινό γνώρισμα και των δύο.

«Όλα τα λεφτά μπροστά», της είπε κάπως άγαρμπα, στριφογυρίζοντας το ξυστρί του αλόγου στα δάχτυλά του, και η γυναίκα δίχως δισταγμό άνοιξε το πουγκί της και του μέτρησε τα νομίσματα, κοιτώντας τον με ολοφάνερη καχυποψία. Το μυαλό της πήρε σβέλτες στροφές.

Ο Πέτερ Ούσμπαντ μπορεί να ήταν ένας απλός μεροκαματιάρης που άρπαξε την ευκαιρία για μια παχυλή αμοιβή, αλλά θα μπορούσε να είχε ύπουλες βλέψεις όταν θα την ξεμονάχιαζε σε κάποια ερημιά. Τα μάτια της ζάρωσαν κι ένιωσε το κορμί της να μυρμηγκιάζει από φόβο παρατηρώντας τον εύσωμο, μεσόκοπο άντρα. Δεν θα ήταν καθόλου ευχάριστο να παλέψει ενδεχομένως για τη ζωή της και για το κομπόδεμά της έτσι εξαντλημένη όπως ήταν, αν εκείνος απέβλεπε να βγουν απ' την πόλη και να ορμήσει σαν κτήνος πάνω της ή να τη ληστέψει υποθέτοντας πως είχε κι άλλα λεφτά μαζί της, πράγμα που ίσχυε. Έπρεπε να τον τρομάξει και να του κόψει τον αέρα. Και ήξερε πώς...

Όταν ο Πέτερ απόσωσε το φόρτωμα των αποσκευών και σκούπισε τις ιδρωμένες παλάμες του στο αλατζένιο του παντελόνι, η Φαζέκας τού έκανε νόημα να πλησιάσει, συνεχίζοντας να κοιτά νευρικά τους περαστικούς.

«Πες μου γρήγορα το όνομά σου», τον αφνιδίασε. «Για ενόητους λόγους πρέπει να ενημερώσω τους δικούς μου ποιος θα με μεταφέρει στο Ναγκιρέβ. Καταλαβαίνεις. Πολλά μπορούν να συμβούν σε μια γυναίκα. Και κατανοείς, επίσης, τι θα γίνει και ποιον θα υποπτευτούν αν αργήσω να τους στείλω τηλεγράφημα».

«Πέτερ Ούσμαντ», της απάντησε εκείνος νωθρά, κρίνοντας λογική την απαίτηση όντας άντρας κι αυτή γυναίκα.

«Εμένα με λένε Αντζέλικα Κλεμέντ», του συστήθηκε χρησιμοποιώντας για πρώτη φορά το ψεύτικο όνομα που έγραφαν πια τα χαρτιά της. Έπειτα ανασήκωσε το φουστάνι της, ανέβηκε γρήγορα τα σκαλιά του κτιρίου που βρισκόταν ακριβώς απέναντι από την εκκλησία, δίχως να ξέρει κανέναν εκεί. Χτύπησε την πόρτα σπασμωδικά και, όταν ξεπρόβαλε στο κατώφλι μια άγνωστη υπερήλικας, προφασίστηκε πως έψαχνε κάποια διεύθυνση ίσα για να προσέξει ο Ούσμαντ τη μεταξύ τους συνομιλία. Σίγουρη πως εκείνος θα πίστευε ότι είχε ενημερώσει την υποτιθέμενη συγγενή της για το ταξίδι και το όνομά του, επέστρεψε σβέλτα κοντά του ύστερα από ελάχιστα λεπτά.

«Τώρα είμαστε έτοιμοι για αναχώρηση. Βοήθησέ με να ανέβω», τον πρόσταξε και ο Πέτερ της πρόσφερε μηχανικά την παλάμη του.

Η Φαζέκας σκαρφάλωσε με ένα σάλτο στο αμάξι, κρατώντας επιδεικτικά ανασηκωμένη την άκρη της φούστας της. Σίγουρα δεν φανερώθηκε άθελά της το μαχαίρι που ήταν σφηνωμένο στο μποτίνι της. Η χειρολαβή του σιδερικού έκανε τον Πέτερ να γουρλώσει τα μάτια του, επιβεβαιώνοντάς του την αρχική του εντύπωση γι' αυτή τη γυναίκα. «Διαβολοθήλυκο!» ψιθύρισε για δεύτερη φορά κάτω από τα μουστάκια του, μα προσποιήθηκε πως δεν το είδε, αν κι ένα σύγκρυο τον διαπέρασε σαν σουγιάς.

Κάτι δεν πάει καλά με δαύτη, συλλογίστηκε για πολλοστή φορά, αλλά προσπάθησε να διώξει το μυστήριο απ' το μυαλό του αφού προείχαν άλλοι μετελάδες. Περισσότερο κι απ' το μαχαίρι τον βασάνιζε ο δρόμος για το Ναγκιρέβ και ο όρος που του είχε θέσει εξαρχής. Όχι μέσα από μεγάλες

πόλεις, όχι κατά μήκος του ποταμού, όχι από πολυσύχναστους δρόμους. Τι θα γινόταν αν η Αντζέλικα Κλεμέντ, ετούτη η μετεμψύχωση άξεστου αρσενικού μέσα σ' αυτόν τον λυγερόκορμο σωματότυπο οσμιζόταν πως δεν είχε ιδέα από τους παράδρομους που οδηγούσαν στον προορισμό της;

Η Φαζέκας πάλι υποπτευόταν απ' το αβέβαιο βλέμμα του πως αυτός ο άντρας, του οποίου το χνότο βρομούσε κρασί, δεν γνώριζε τη διαδρομή που έπρεπε να ακολουθήσουν μακριά από αδιάκριτα μάτια. Διέθετε ανέκαθεν τη ζηλευτή δεξιότητα να διαβάζει την ψυχολογία των άλλων με την άνεση που κάποιος φυλλομετρά νωχελικά μια εφημερίδα. Διέκρινε, λοιπόν, εύκολα τις ενδείξεις του κορμιού του: το τρεμοπαίξιμο των βλεφάρων του όταν τη διαβεβαίωνε πως ήξερε τι έκανε, το ανεβοκατέβασμα του καρυδιού στο λαρύγγι του όταν κατάπινε με δυσκολία τα ίδια του τα λόγια, τον έντονο εκνευρισμό του τον οποίο ξεσπούσε στα καπούλια των δύο σμοιρων αλόγων του.

Έπειτα, όμως, από την άρνηση των άλλων αμαξάδων δεν είχε επιλογή. Τον γέμιζε ενοχές με τη σιωπή της, του έκοβε τα ήπατα με το αιχηρηό της λοξοκοίταγμα, του πάγωνε το αίμα με τα υπονοούμενα που άφηνε να αιωρούνται ανάμεσά τους, αλλά ευθέως δεν του είπε λέξη.

Ας φύγουμε από το Ντέμπρετσεν με το καλό κι ύστερα θα λογαριαστούμε οι δυο μας, Πέτερ Ούσμπαντ, συλλογιόταν, με τα μάτια της στενεμένα και μπουκωμένα σκοτάδι.

Έτσι λοιπόν ξεκίνησε το ταξίδι τους. Με φόβο και αμηχανία. Με τη σιωπή της Φαζέκας να απειλεί χειρότερα από σπiléτο τον αμαξά και μ' ένα μαχαίρι ετοιμοπόλεμο στο παπούτσι της. Ο Ούσμπαντ είχε αρκετές φορές αισθανθεί το ψυχρό της βλέμμα να ιχνηλατεί πότε στα χέρια του που έτρεμαν όσο αναλογιζόταν το λουφαγμένο σιδηρικό στο

μποτίνι της και πότε στους κόμπους του ιδρώτα που στραφτάλιζαν στο μέτωπό του παρά την παγωνιά.

Ώρες ολόκληρες ταξίδευαν σιωπηλοί σε κακοτράχαλα μονοπάτια, διασχίζοντας την πυκνή ομίχλη που τους δυσκόλευε την ορατότητα και καθιστούσε ακόμη πιο επικίνδυνη την πορεία τους. Ο Ούσμπαντ δεν ήθελε καν να σκεφτεί την ντροπή που θα ένιωθε αν αναγκαζόταν να ομολογήσει ότι δεν είχε ιδέα πώς θα την πήγαινε στο Ναγκιρέβ. Με το βλέμμα του να βουλιάζει άλλοτε στις συστάδες των δέντρων και στις ρυτίδες του ποταμίσιου νερού και άλλοτε στα βούρλα που πρόσφεραν άσυλο σε βατράχια, ανδραβίδες και υδρόβια πουλιά, όποτε περνούσαν ξυστά απ' τις όχθες, σκάλιζε επίμονα το μυαλό του να βρει μια λύση. Μόνο ο παφλασμός του Δούναβη έφτανε κάπως κατευναστικός στ' αφτιά τους ενώ ο βοριάς περόνιαζε ως το κόκαλο τη σάρκα τους.

Η βλάστηση ήταν πυκνή και ο Ούσμπαντ αναγκαζόταν συχνά να ξεπεζεύει και να τσακίζει με τα χέρια του τα ξερόκλαδα για να περάσει η άμαξά τους. Απ' τη μια, ο φόβος του να μην γκρεμοτσακιστούν σε κάποια απότομη στροφή έτσι όπως η ομίχλη έκρυβε ύπουλα το τοπίο και, από την άλλη, το καχύποπτο κοίταγμα της γυναίκας τού προκαλούσαν πανικό όσο κι αν πάσχιζε να μην το δείξει. Μόνο όταν απομακρύνθηκαν κάμποσα χιλιόμετρα από την πόλη η γυναίκα έδειξε κάπως πιο ήρεμη και αντάλλαξαν μεταξύ τους δυο τρεις κουβέντες.

Τότε έμαθε ο Πέτερ πως η πελάτισσά του ήταν κόρη ορθόδοξου γιατρού, μοσχαναθρεμμένη και γαλουχημένη με χριστιανικές αρχές που λογικά δεν ταίριαζαν και τόσο με τους τραχείς της τρόπους και το σιδερικό κάτω απ' τη φούστα της. Στους λιγοστούς διαλόγους που αντάλλαξαν όσο διέσχιζαν ερημιές, ρεματιές και κατσάβραχα, η Σουζάνα

φρόντισε μάλλον σκόπιμα να τον ενημερώσει πως ήταν άσος στο κυνήγι, πράγμα που έκανε τον Ούσμπαντ να συνοφρυωθεί και να βγάλει κάποια μάλλον κομβικά συμπεράσματα. Σε καμιά περίπτωση δεν έπρεπε να απλώσει χέρι επάνω της αφού θα τον ξεκοίλιαζε σαν τα θηράματά της.

«Με έμαθαν ο πατέρας και ο αδελφός μου να κυνηγώ. Σκότωνα αγριογούρουνα και ελάφια. Μόλις ξεψυχούσε το θήραμα, το έσερνα μόνη μου ως το σπίτι, το έγδερνα, το κομμάτιαζα, έβαζα το κρέας να σιτέψει. Δύσκολη δουλειά αλλά μου άρεσε. Μ' έκανε να αισθάνομαι δυνατή». Περιέγραφε με περισσή γλαφυρότητα τη θανάτωση του ζώου, το άψυχο βλέμμα του που στρεφόταν πάντα στον ουρανό την ώρα που άφηνε την τελευταία του ανάσα κι έπειτα την εκδορά και τον τεμαχισμό του, επισημαίνοντας με ακρίβεια ανατόμου τα σημεία όπου χάραζε τη σάρκα. Συνόδευε δε τα λόγια της με παραστατικές χειρονομίες για τον τρόπο που τραβούσε το δέρμα του ελαφιού, μαγκώνοντας τα πλευρά του ανάμεσα στα μπούτια και στους ντελικάτους αστραγάλους της και κινώντας κάθετα και σταθερά το σιδερικό.

Ο Πέτερ δεν μπορούσε να μην προσέξει πως η γυναίκα σχεδόν ηδονιζόταν από τις ίδιες της τις λέξεις, περιγράφοντας ωμά σαν χασάπης τα στάδια της σφαγής. Κάτι το σιδερικό στην μπότα της, κάτι οι αφηγήσεις για τη θανάτωση, το γδάρισμα και το κομμάτιασμα του θηράματος τον έκαναν να σφίγγει τα χαλινάρια περισσότερο απ' όσο χρειαζόταν.

Κόντευε πια να νυχτώσει και είχαν και οι δυο κουραστεί. Θες απ' την άγνοια της διαδρομής, θες απ' την αγωνία να απομακρυνθούν όσο γινόταν πιο γρήγορα απ' το Ντέμπρετσεν, ένιωθαν πια διαλυμένοι. Είχαν βέβαια περάσει τρεις φορές απ' το ίδιο σημείο και όσο κι αν ήθελε ο Πέτερ να της κρυφτεί, ήταν σίγουρος πως η γυναίκα είχε πια καταλάβει

το ψέμα του. Θα προτιμούσε να τον βρίσει και να ορμήσει εκνευρισμένη να του βγάλει τα μάτια ή να τον χαρακώσει με το μαχαίρι της παρά να διατηρεί εκείνη την αφύσικη ψυχραιμία που τον τρόμαζε χειρότερα κι απ' το όπλο που έκρυβε στο μποτίνι της.

Μόλις πύκνωσε πια το σκοτάδι και τα νυκτόβια πουλιά άρχισαν τις περιπολίες για τροφή, ένωσε και ο Πέτερ την κοιλιά του να γουργουρίζει. Ίσως η Φαζέκας να μην του έδινε την άδεια να σταματήσουν, αν δεν άκουγε τα αλυχτίσματα των σαρκοβόρων που άρχιζαν να ξεμουδιάζουν τα νύχια τους.

«Πρέπει κάπου να ξεκουραστούμε. Το Ναγκικρέβ δεν θα το βρούμε απόψε», κόμπιασε ο Πέτερ περιμένοντας λίγο οίκτο από μέρους της. «Αν πηγαίναμε μέσα απ' τη Βουδαπέστη, θα είχαμε φτάσει ήδη, αλλά έτσι όπως μπλέξαμε στις ερημιές...» άφησε τη φράση του ημιτελή, θέλοντας να δει την αντίδρασή της.

Του έγεννε καταφατικά, διατηρώντας πάντως το απόμακρο, δυσανάγνωστο ύφος της. «Ναι... Θα ήταν συνετό να κουρνιάσουμε κάπου ως το χάραμα», του αποκρίθηκε, λέγοντας προς το παρόν την ανακωχή.

Ο Πέτερ τράβηξε τα χαλινάρια και τα άλογα σταμάτησαν. Κοίταξε ολόγυρα ανάμεσα απ' τα φυλλώματα. Στ' αφτιά του, πάντα απ' τα αριστερά, έφτανε το κελάρυσμα του ποταμίσιου νερού που λειτουργούσε σαν τη μόνη πυξίδα που είχε στη διάθεσή του. Αυτή ήταν εξάλλου η πληροφορηση που είχε όλη κι όλη για το Ναγκικρέβ. Πως το χωριό βρισκόταν κοντά στο ποτάμι, κάπου στα νοτιοανατολικά της Βουδαπέστης, πίσω από ένα πυκνόφυλλο δάσος γεμάτο πλατάνια και καρυδιές. Τα μάτια του, βαριά απ' την κούραση, γύρεψαν απεγνωσμένα ένα καταφύγιο. Μια μεγάλη κουφάλα ή έστω μια σπηλιά ανάμεσα σε χαμόκλαδα όπου

θα μπορούσαν να ανάψουν μια φωτιά για να μην ξεπαγιώσουν απ' την ψύχρα της νύχτας.

Η Φαζέκας ήταν ήδη τυλιγμένη με μια μάλλινη μπέρτα αλλά τουρτούριζε ακόμη. Ήταν η πρώτη στιγμή στη διάρκεια του ταξιδιού που φάνταξε στα μάτια του αδύναμη, εύθραυστη και γυναίκα. Αν ήταν άλλη, μπορεί να έβγαζε και το δικό του πανωφόρι να το ρίξει στους ώμους της, αλλά αυτή δεν του ξυπνούσε τον έμφυτο, όπως πίστευε ο Ούσμπαντ, ιπποτισμό του. Είχε ήδη απογοητευτεί όταν πίσω από μια γιρλάντα γέρικων δέντρων αναδεδύτηκε μια τούφα φωτός. Κοίταξε προσεκτικότερα. Ναι, ήταν φώτα, φώτα από λάμπες πετρελαίου, τα οποία έτσι όπως λικνίζονταν και αντανακλώνταν πάνω στα τζάμια προκαλούσαν μια αίσθηση θαλπωρής. Σημάδεψε ανακουφισμένος τις λάμπες με τον δείκτη του χεριού και τις έδειξε στη Φαζέκας.

«Λέω να πλησιάσουμε προσεκτικά. Αν δούμε κάτι ή κάποιον που θες να αποφύγεις, θα φύγουμε αμέσως», τη διαβεβαίωσε πριν προφτάσει εκείνη να του φέρει κάποια αντίρρηση. Η Φαζέκας τον κοίταξε έκπληκτη. Δεν ήταν όσο ανόητος φαινόταν λοιπόν... Ο Ούσμπαντ είχε καταλάβει... Κίνησαν αμίλητοι προς τα κει.

Το πανδοχείο στη μέση του πουθενά όπου απάγκιαζαν για μια νύχτα περαστικοί αμαξάδες, έμποροι και πλανόδιοιπραματευτάδες δεν διέφερε ιδιαίτερα από τρώγλη. Λίγα δωμάτια στενά σαν σπιρτόκουτα και αμφίβολης καθαριότητας στο πάνω πάτωμα και μια ταβέρνα στο ισόγειο που σέρβιρε ένα άνοστο γεύμα που μόνο κατ' όνομα θύμιζε γκούλας, αφού το κρέας ήταν ανύπαρκτο και κυριαρχούσε η γεύση κρεμμυδιών που κολυμπούσαν σε ανάλατο νερό, λίγα φρεσκοψημένα λάνγκος με λιωμένο ξινοτύρι τηγανισμένα σε πολυκαιρισμένο λάδι και άφθονο φροτζ με πολύ αλκοόλ

και λίγη σόδα ήταν οι υπηρεσίες που παρείχε η κακότροπη ξενοδόχισσα.

Δίχως περιθώρια επιλογής, ο Πέτερ και η Φαζέκας απάγκιασαν εκεί λίγες ώρες, αφού η γυναίκα κρυφοκοίταξε από το παράθυρο τους θαμώνες και έκανε με τα μάτια σινιάλο στον αμαξά να μπουν. Έπειτα ζήτησαν δωμάτια, ενημερώθηκαν πως υπήρχε μόνο ένα και φυσικά το πήρε η Σουζάνα, αφήνοντας τον Ούσμπαντ να βολευτεί όπως όπως στην ταβέρνα, τεντώνοντας σε δυο καρέκλες τα πόδια του και μισοξαπλώνοντας σε άλλες δυο.

«Θα 'θελα να μου φέρεται και το φαγητό μου επάνω. Έχω φριχτό πονοκέφαλο», προφασίστηκε η Φαζέκας για να αποφύγει την επαφή με τους άλλους θαμώνες, κουδουνίζοντας με νόημα κάποια επιπλέον νομίσματα στην παλάμη της. Η ξενοδόχισσα ανταποκρίθηκε μόλις διαπίστωσε το γενναιόδωρο ποσό που έκρυβε η χούφτα της ξένης. Πρόσθεσε μάλιστα κι επιδόρπιο στον δίσκο της Σουζάνα, κέρασμα από την ίδια, όπως έκανε πάντα με τους γαλαντόμους πελάτες.

Ο Ούσμπαντ βρήκε την ευκαιρία να αποτοξινωθεί έστω λίγο από την παρουσία της. Δεν τον ένοιαζε που η μέση του δεν θα ίσιωνε και ίσως χειρότερη, αρκεί που για λίγες ώρες θα απαλασσόταν απ' την ανάκριση των ματιών της. Κάθισε κοντά στο τζάκι μαζί με τους άλλους άντρες, απολαμβάνοντας άφθονο φροτζ. Γυναίκα δεν υπήρχε καμία. Μόνο η ιδιοκτήτρια του πανδοχείου περνοδιάβαινε ανάμεσά τους, λικνίζοντας τα ξίγκια των γοφών της όσο γέμιζε τα κρασολόπτηρα, μάλλον υπονοώντας πως μπορούσε να παρέχει και άλλες υπηρεσίες σε όποιον την πλήρωνε.

Κόντευε να τον πάρει ο ύπνος, μοιρασμένο στις τέσσερις σάπιες καρέκλες που έτριζαν σε κάθε κίνηση του κορμιού

του, όταν άκουσε δίπλα του έναν γέρο άντρα να διηγείται στη συντροφιά του τα κατορθώματα της νιότης του μ' έναν ανυπόφορο λόξιγκα να του διακόπτει τον ειρμό κάθε τόσο. Τσακισμένος απ' την ανάγκη να βρει το Ναγκιρέβ, ο Πέτερ δεν θα μπορούσε να μην προσέξει το όνομα του χωριού ανάμεσα στις μεθυσμένες κουβέντες του γέροντα.

«Πήγα πριν χρόνια έναν πελάτη στο Ναγκιρέβ. Είναι ένα διαολοχώρι εδώ κοντά, στις εκβολές του Δούναβη, δέκα ώρες δρόμος πάνω κάτω, στα ανατολικά, έπειτα απ' το δάσος που στεφανώνει τον παραπόταμο. Τον χειμώνα γεμίζει λάσπη ως τον αστράγαλο. Δρόμους στρωμένους δεν είχε. Οι γυναίκες είναι χαμηλοβλεπούσες και δεν καταφέρνεις να πλαγιάσεις μαζί τους χωρίς στεφάνι. Λίγο όμως έξω απ' το χωριό υπήρχε το “σπίτι της Γκρέτα Πίντερ” και τα κορίτσια της», τόνισε κλείνοντας το μάτι στην ομήγυρη και αφήνοντας να αποκαλυφθεί το χαώδες κενό των κοπτήρων του.

Φυσικά ο Ούσμπαντ δεν ήξερε αν υπήρχε ακόμη αυτή η Γκρέτα Πίντερ και τα πικάντικα κορίτσια των οποίων η θύμηση έκανε τον γέρο να ξερογλείφεται, αλλά είχε κάνει μια πρόοδο μαθαίνοντας επιτέλους πού έπεφτε το καταραμένο Ναγκιρέβ.

Ένας απ' τους θαμώνες με μια τεράστια κοιλιά και παχιά, ξεσταχιασμένη γενειάδα που άκουσε τα λεγόμενα του γέροντα τον πήρε όμως στο ψιλό.

«Ποια Γκρέτα Πίντερ, μπαρμπα-Νικ; Μην κρίνεις από σένα που σε ξέχασε ο Χάρος. Πάνε δέκα χρόνια αφότου πέθανε. Η Άγκνες, η κόρη της, διαφεντεύει τώρα το “σπίτι”».

Ο δεύτερος ομιλητής ήταν σίγουρα πιο νέος και αναμφίβολα νηφάλιος ή έστω ανθεκτικός στο αλκοόλ. Το σκαρί του θύμιζε αρκούδα. Αγριόφατσα, λιγδιασμένα, μπερδεμένα μαλλιά, μπράτσα γεροδεμένα και μαλλιαρά έτσι όπως είχε

σηκωμένα τα μανίκια. Και μεγάλα, βρόμικα νύχια... Πρέπει να είχε πολύ καιρό να τα περιποιηθεί και το μαύρο περιγραμμά τους πρόδιδε πως ασχολιόταν προφανώς με τη γη. Ο Πέτερ τόλμησε να τον πλησιάσει. Τον κέρασε ένα ποτό και του έπιασε την κουβέντα.

Ο άντρας έκανε μεροκάματα στα χωράφια του Ναγκιρέβ. Τον διαβεβαίωσε πως ο γέρος είχε περιγράψει με ακρίβεια μες στο μεθύσι του τη διαδρομή προς τα κει. Του έδωσε πρόσθετες πληροφορίες. Τόσα μέτρα δεξιά, τόσα αριστερά, τόσα ίσια. Προσοχή εκεί κι εκεί. Το μυαλό του συγκράτησε σαν σφουγγάρι τα πάντα. Ήπιε ανακουφισμένος άλλα δυο φροτζ. Κέρασε και τους υπόλοιπους και όταν το ξημέρωμα ανέβηκε στην άμαξα δίπλα στη Σουζάνα Φαζέκας τα χέρια του δεν έτρεμαν πια, το μέτωπό του δεν ιδρώνε και δεν ξεσπούσε το άγχος του πάνω στα δύσμοιρα ζώα. Η γυναίκα δεν πίστευε στα μάτια της μόλις πρόσεξε την αλλαγή κι έφτασε στ' αφτιά της το ανέμελο σφύριγμά του τη στιγμή που αντίκρισαν τη σκουριασμένη ταμπέλα με το όνομα του χωριού.

«Ναγκιρέβ! Επιτέλους, φτάσαμε!» αναφώνησε θριαμβευτικά ο Ούσμπαντ, όταν η καρδιά του πήγε στη θέση της.

Ο άντρας ξεπέζεψε με δυσκολία, έχοντας μουδιάσει από το καθισιό. Τρεκλίζοντας κατευθύνθηκε πίσω απ' τα δέντρα για να ξαλαφρώσει και με την άκρη του ματιού του είδε και τη Φαζέκας να κατεβαίνει προσεκτικά απ' την άμαξα. Βάδιζε τελετουργικά προς τις καλαμιές και έσκυψε στο ποτάμι βρέχοντας τον λαιμό της με τις παλάμες της.

Τα άλογα πιο πέρα έγλειφαν τη δροσιά απ' τα χόρτα. Ο άντρας τα έσυρε από τα χάμουρα ως την όχθη του ποταμού για να δροσιστούν. Ο Πέτερ την είδε να τινάζει το φόρεμά της και να χτενίζει με τα δάχτυλα τα μαλλιά της,

φτιάχνοντας στο τέλος έναν σφιχτό κότσο που τον στερέωσε με δυο φουρκέτες. Έπειτα κάθισε κατάχαμα, με το βλέμμα της να πλανιέται πότε στις αποχρώσεις του ποταμίσιου νερού και πότε στους ελιγμούς ενός σμήνους πουλιών. Δεν πίστευε στα μάτια του όταν αντίκρισε τους ώμους της να τραντάζονται, ώσπου αφουγκράστηκε τους λυγμούς της κι έφτασε στ' αφτιά του το τραγούδι που βγήκε μελωμένο από τα χείλη της. Μόνο τότε σιγουρεύτηκε πως ετούτη η αγέρωχη γυναίκα διέθετε μια ευαίσθητη αν και αθέατη πλευρά.

*Η αγάπη είναι αγκάθι και πληγώνει
Το φωνάζω να το ακούσουν οι γυναίκες
Για να μην το ακουμπάνε με χέρι γυμνό
Η αγάπη είναι στάχτη και τυφλώνει
Το φωνάζω να το μάθουν οι γυναίκες
Που κοιτούν θολό τον ουρανό*

Τραγουδίασε μόνο ένα ρεφρέν, αλλά στάθηκε αρκετό για να την κοιτάξει ο Ούσμπαντ με ολοκαίνουρια μάτια.

«Ωραίο τραγούδι. Δεν το είχα ξανακούσει», της είπε μόλις η Σουζάνα-Αντζέλικα τον πλησίασε και ανέβηκε στην άμαξα κάνοντάς του σινιάλο να φύγουν, δίχως να σχολιάσει τα λόγια του.

Προσπέρασαν την πινακίδα και μπήκαν επιτέλους στο χωριό ύστερα από πολύωρο ταξίδι. Δυο σπίτια στην αρχή, χτισμένα δίπλα στο ποτάμι, έπειτα η προτεσταντική εκκλησία, λευκή με γείσο από κόκκινα κεραμίδια, μετά η ορθόδοξη, βασιλική μ' έναν τρούλο ξεθωριασμένο, παρέκει η Κοινότητα κι ύστερα παραταγμένα στη σειρά ένας στάβλος, ένα ιατρείο, το παντοπωλείο με αραδιασμένα ανάκατα πάμπολλα εμπορεύματα, που δεν ήταν της ώρας να τα περιεργαστεί.

Της φαινόταν αδιανόητο να ριζώσει σ' αυτόν τον τόπο, μόλις είδε τις πρώτες εικόνες που ξεπρόβαλαν μπροστά της, όμως είναι κοινό μυστικό πως όταν στερεύουν οι επιλογές, ο άνθρωπος συμβιβάζεται και αυταπατάται για να επιβιώσει. Κάποια δάκρυα έκαναν τα μάτια της να αστράψουν, αλλά έσφιξε γερά τα δόντια της για να τα καταπιεί. Το πρόσεξε ο Ούσμπαντ.

«Όποιος ξεριζώνεται από τον τόπο του νιώθει ξενιτεμένος ακόμη και στον παράδεισο. Όχι σ' αυτή την ερημιά που θέλησες να έρθεις, κυρά μου. Θα συνηθίσεις όμως. Ό,τι κι αν σε βασανίζει, θα περάσει. Τα πάντα γίνονται συνήθεια όταν αδυνατείς να τα αποφύγεις. Άκου με και μένα που έχω συνθηκολογήσει ως και με την γκρίνια της γυναίκας μου», προσπάθησε να την παρηγορήσει σαν να είχε τρυπώσει στις σκέψεις της.

«Μάθε πού είναι το σπίτι του Γκιόργκι Άισμπεργκ», του είπε κοφτά. «Θα με πας ως εκεί κι έπειτα θα φύγεις. Και θα με ξεχάσεις», τον πρόσταξε με το γνώριμα αυταρχικό και συνάμα αιγιματικό της ύφος.

Ο Ούσμπαντ υπάκουσε. Ξεπέζεψε, απομακρύνθηκε καμιά εκατοστή μέτρα ως το πρώτο σπίτι δίπλα στο ποτάμι, χτύπησε την πόρτα και ξεπρόβαλε μια γερόντισσα που σκούπιζε τα χέρια της στην ποδιά της. Γύρισε ικανοποιημένος αφού έμαθε αυτό που του γύρευε η εντολέας του, σκαρφάλωσε πάλι στην άμαξα κι έπιασε τα γκέμια χαλαρά σαν να μην ήθελε παραδόξως να τελειώσει αυτή η συνύπαρξη.

Είχε πια νυχτώσει για τα καλά όταν πλησίασαν στην πλατεία του Ναγκιρέβ. Τους υποδέχτηκαν δυο αδέσποτοι σκύλοι που γυρόφερναν το αμάξι. Καθώς κατέβαινε η Φαζέκας, έστρεψε απελπισμένη το βλέμμα της στις νέες εικόνες. Αχρώνες με πόρτες μανταλωμένες, άλογα που ξαπόσταιναν από

το όργωμα, φύλλα που στροβιλίζονταν στον αέρα προτού σωριαστούν στη νοτισμένη γη και γίνουν λίπασμα για τους σπόρους που κυφορούσε το χώμα, άφθονες ξυλοκαλύβες και ελάχιστα δίπατα που της θύμιζαν μόνο αμυδρά τα κτίρια του Ντέμπρετσεν, κήποι μαραζωμένοι απ' τη μελαγχολία του φθινοπώρου, ενός φθινοπώρου με χαρακτηριστικά πιο τραχιά στην ουγγρική ύπαιθρο απ' ό,τι στην πόλη. Και, φυσικά, άνθρωποι των οποίων τα χνότα όφειλε να γνωρίσει και να τα συνηθίσει, αν ήθελε να μείνει κοντά τους και να γίνει μια απ' αυτούς.

«Φτάσαμε», της είπε ο Ούσμπαντ διακόπτοντας την περι-συλλογή της, όταν βρέθηκαν μπροστά στο φρεσκοβαμμένο σπίτι του Γκιόργκι Άισμπεργκ, ένα κτίσμα εντυπωσιακό ανάμεσα στα άλλα χαμόσπιτα, με μεγάλα παράθυρα και κατακόκκινα κεραμίδια τα οποία αστραφτοκοπούσαν κάτω από την πανσέληνο. Απ' την καμινάδα λικνιζόταν μια σερπαντίνα καπνού, σημάδι πως ο οικοδεσπότης βρισκόταν στο σπίτι, αν και τα φώτα ήταν σβηστά. Ίσως ο ιδιοκτήτης να ξεκουραζόταν ή ακόμη και να τον είχε πάρει ο ύπνος από νωρίς.

«Δεν σε αφήνω αν δεν σιγουρευτώ πως βρήκες αυτόν που ψάχνεις», της δήλωσε ο Πέτερ, προς μεγάλη της έκπληξη, παίζοντας νευρικά με το κατέλο του.

«Θα ξεφορτώσεις και θα φύγεις», του αντιγύρισε όμως εκείνη με άδεια φωνή. «Τη δουλειά σου την έκανες και με το παραπάνω».

Οι δυο τους μοιράστηκαν μια αμήχανη στιγμή. Του έδωσε το χέρι της κι έτεινε προς το μέρος της δειλά το δικό του. Η χειραψία που αντάλλαξαν ήταν μάλλον εγκάρδια και το χέρι της σαν να ήταν πιο ζεστό τώρα, λες και το αίμα κυκλοφορούσε επιτέλους μέσα της δίχως να το παγώνει ο φόβος που τη σκίαζε σε όλο τους το ταξίδι.

«Σουζάνα με λένε. Όχι Αντζέλικα», του ψιθύρισε την ώρα που αποτραβούσε την παλάμη της δίχως να συμπληρώσει το αληθινό της επώνυμο. Πρόσεξε αμέσως το σαρδόνιο χαμόγελο που σχηματίστηκε στα χείλη του πριν καν ακούσει τη φράση που της απηύθυνε ενθουσιασμένος: «Το φαντάστηκα! Μια γυναίκα εκτός εαυτού σίγουρα έχει μελάδες. Μα θα περάσουν. Θα τα καταφέρεις, κυρά μου. Είμαι σίγουρος».

Δεν τη ρώτησε ούτε αυτή τη φορά ποιες ήταν οι έγνοιες που την ανάγκασαν να το βάλει στα πόδια ούτε τον λόγο για τον οποίο του αποκάλυψε το αληθινό όνομά της τώρα που θα χωρίζονταν. Αντέδρασε απλώς σαν παιδί που κέρδισε ένα παιχνίδι και απόλαυσε το αλλαγμένο της φέροσιμο. Του άρεσε η κάπως πιο ανθρώπινη εκδοχή της, σαν να υπήρχε μέσα της κάποιο απομεινάρι ευαισθησίας που αναδύτηκε φευγαλέα στα μάτια της.

Θα έβαζε σίγουρα τα γέλια αν του έλεγε κάποιος όταν την πρωτογνώρισε πως θα ερχόταν ετούτη η στιγμή που η αρχική του αντιπάθεια θα μεταστρεφόταν σε κάτι ζεστό και οικείο. Αυθόρμητα έχωσε το χέρι του στην τσέπη κι έβγαλε τα χρήματα που του είχε δώσει για το αγώι. Κράτησε τις δέκα κορόνες που της είχε αρχικά ζητήσει και της ακούμπησε στη χούφτα τα υπόλοιπα.

«Θα τα κρατήσεις», τον πρόσταξε εκείνη. «Τα κέρδισες επάξια. Δεν θα μου λείπουν εξάλλου. Πίστεψέ με».

Χαμογέλασαν. Μια απρόβλεπτη οικειότητα ανέτειλε ανάμεσά τους. Ήταν που ένας απ' τους πολλούς κρυφούς εαυτούς της Σουζάνα κατάφερε να προκαλέσει ένα σκίρτημα στην καρδιά του αμαξά.

«Καλή τύχη...»

«Καλή επιστροφή...»

Ο άντρας ανέβηκε στην άμαξα δίχως άλλη κουβέντα και απομακρύνθηκε όπως τον διέταξε. Εκείνη δεν έμαθε ποτέ πως ο Πέτερ Ούσμπαντ σταμάτησε λίγο πιο κάτω και έμεινε κρυμμένος πίσω απ' τα δέντρα, ώσπου η πόρτα άνοιξε και ξεπρόβαλε ένας καλοστεκούμενος άντρας που έδειχνε να έχει κάποια ποιότητα. Ησύχασε όταν πρόσεξε το εγκάρδιο καλωσόρισμα και την είδε να περνάει με σιγουριά το κατώφλι. Αναστέναξε ανακουφισμένος, λίκνισε στον αέρα το καμτσίκι του, τράβηξε με δύναμη τα γκέμια και κίνησε άμεσα για το Ντέμπρετσεν. Η γυναίκα του θα είχε ανησυχήσει, αλλά, ευτυχώς, η γεμάτη του τσέπη θα μετρίαζε κάπως την γκρίνια της.

Ο Γκιόργκι και οι δράκοι

Ο Γκιόργκι Άισμπεργκ ήταν άνθρωπος καλλιεργημένος. Το σπίτι του, αν και λιτό, περιστοιχιζόταν από ράφια γεμάτα βιβλία που είχαν βέβαια καιρό να ξεσκονιστούν σχολαστικά αφότου έχασε τη γυναίκα του, πριν από δεκαεπτά χρόνια περίπου, παρότι ο ίδιος μετρούσε με ακρίβεια έτη, μήνες και μέρες απ' αυτή την απώλεια. Έβγαζε έναν αξιοπρεπή μισθό ως κρατικός υπάλληλος της κομητείας του Γκιορ, διορισμένος σ' αυτόν τον διαβολότοπο ως γραμματέας της Κοινότητας, και εκτελούσε με ευσυνειδησία και συνέπεια τα καθήκοντά του. Τα απόβραδα όμως δίπλα στο τζάκι χωνόταν στις σελίδες των βιβλίων του και δραπέτευε με τον τρόπο του μακριά απ' το Ναγκικρέβ και τους στενόμυαλους ανθρώπους που του στερούσαν τη χαρά μιας συζήτησης της προκοπής με εξαιρέσεις σπάνιες, όπως η φιλία του με τον αποβιώσαντα γιατρό της περιοχής και οι λιγοστές αλλά εποικοδομητικές κουβέντες του με τον προτεσταντη ιερέα του οποίου τα λόγια στάζανε αγάπη όσα χρόνια τον γνώριζε, σε αντίθεση με τον δύστροπο, ορθόδοξο παπά, τον πάτερ Άμπρους με τ' όνομα, που ήθελε να ελέγχει με τον φόβο το ποιμνιό του.

Οι ντόπιοι σέβονταν ωστόσο τον Γκιόργκι ισότιμα με τον

δάσκαλο, τον χωροφύλακα και τον συχωρεμένο τον γιατρό, ο θάνατος του οποίου ανάγκασε τους κατοίκους του Ναγκιρέβ να καταφεύγουν στα γιατροσόφια των γεροντότερων, στις προσευχές και στα τάματα υπομένοντας ακόμη περισσότερο την παντοδυναμία του πάτερ Άμπρους.

Μα και ο διοικητής της κομητείας του Γκιор όπου υπαγόταν το Ναγκιρέβ, αυτός που διαφέντευε τους έντεκα δήμους στ' αριστερά του Δούναβη, ένας άσημος κρίκος στην αλληλουχία εκείνων που στηρίζαν υποτίθεται το στέμμα του Φραγκίσκου Ιωσήφ, έχαιρε μεν της εμπιστοσύνης των παρατρεχάμενων της αυλής πλην όμως ήταν άχρηστος να μοιράσει άχυρα σε δυο γαϊδούρια κι έτσι είχε τον Γκιόργκι δεξί του χέρι στο Ναγκιρέβ, για να κρατάει ισορροπίες και να διευθετεί τα όποια προβλήματα, έχοντας φροντίσει να διαθέτει αντίστοιχα κι άλλα «δεξιά χέρια» στα υπόλοιπα χωριά, έμπιστους γραμματείς και Φαρισαίους που έκαναν τη δουλειά αντί για κείνον. Ο Γκιόργκι επομένως ήταν ταυτόχρονα γραμματέας, ληξιαρχος, ανταποκριτής, έφορος, ενίοτε και δάσκαλος ή άτυπος δικαστής για τους χωρικούς, και οτιδήποτε άλλο απαιτούσαν οι περιστάσεις.

Μόνο γιατρός δεν ήταν αφού λιποθυμούσε όταν έβλεπε αίμα, κάνοντας αλλεπάλληλες εκκλήσεις να τους στείλουν έστω κάποιο μαθητευόμενο γιατρό, για να πάψουν να αποχαιρετούν συγχωριανούς από ένα κρυλόγημα και να κρατούν πολυάσχολους τους δυο ιερείς τους, τον προτεστάντη και τον ορθόδοξο, που τελούσαν αδιάλειπτα κηδείες και μνημόσυνα.

Στα χείλη του Γκιόργκι λοιπόν ζωγραφίστηκε ένα χαμόγελο συγκατάβασης στο άκουσμα της φράσης της γυναίκας το πρώτο βράδυ της γνωριμίας τους: «*Ο Πέτερ Ούσμπαντ είναι ο μόνος άντρας που έχω εκτιμήσει ως τώρα*». Αναρωτήθηκε

αυτόματα πόση πικρία έκρυβε αυτή η διατύπωση. Αν ήταν μόνο πικρία και όχι κάτι βαθύτερο, σκοτεινότερο και πιο εξαντλητικό για την ψυχή μιας γυναίκας. Ο μόνος άντρας που είχε εκτιμήσει ως τώρα... Βαριά κουβέντα. Οι παρόντες φυσικά εξαιρούνταν... Λόγω ευγένειας, του το ξεκαθάρισε. Δεν παρεξήγησε βέβαια τα λόγια της. Είχε λάβει πριν απ' τον ερχομό της το τηλεγράφημα της Γκιζέλα, της αδελφής του, στο οποίο μέσες άκρες του είχε εκθέσει τους λόγους για τους οποίους του έστειλε τη φίλη της, Αντζέλικα Κλεμέντ, στο Ναγκιρέβ.

Δεν πέρασε καν από το μυαλό του Γκιόργκι το ενδεχόμενο η Γκιζέλα να του είχε γράψει μια ιστορία που ήξερε πως θα τον συγκινούσε ούτε σκέφτηκε ότι μπορούσε να ήταν άλλος ο λόγος για τον οποίο βρέθηκε στα μέρη του αυτή η κοπέλα. Το παρουσιαστικό της Σουζάνα εξάλλου τον έπειθε πως ήταν μια αξιοπρεπής, φιλαλήθης γυναίκα με ισχυρές αξίες και άτρωτη λογική. Έπαιξε σίγουρα ρόλο και το όνομά της –Αντζέλικα– που έμελλε να μελώνει το στόμα του κάθε φορά που το πρόφερε.

«Γονείς επέμεναν γάμο Αντζέλικα. Έφυγε από σπίτι. Βοήθησε». Λέξεις λιγοστές, χωρίς άρθρα και όλες τις υπόλοιπες γλωσσικές γαρνιτούρες που εξασφαλίζουν μια άρτια σύνταξη και φουσκώνουν το κόστος του τηλεγραφήματος. Σημασία είχε το μήνυμα και το μήνυμα –αλήθεια ή ψέματα– μεταδόθηκε εύστοχα στην ευαίσθητη καρδιά του Γκιόργκι ο οποίος άνοιξε πρόθυμα για τη Σουζάνα την αγκαλιά και το σπίτι του. Της παραχώρησε ένα δωμάτιο μέχρι να βρει δικό της κατάλυμα και από διακριτικότητα δεν τη ρώτησε τίποτε. Τη συμπονούσε και συναισθανόταν την οδύνη που έσφιγγε σαν ρόγχος την ψυχή της.

Γιατί ο Γκιόργκι δεν ήταν απλώς ένας φιλεύσπλαχνος

άνθρωπος. Ήταν και ο ίδιος παθών. Όταν ακόμη ήταν νέος και άφραγκος, με μόνο του εφόδιο μια σκέψη κοφτερή και δυο χέρια που έστιβαν την πέτρα, δεν γέμισε το μάτι του υποψήφιου πεθερού. Έτσι αναγκάστηκε να κλέψει τη γυναίκα του με την οποία αγαπιούνταν από παιδιά, όταν οι δικοί της τη λογόδωσαν με έναν ευκατάστατο ξενομερίτη, και να ξενιτευτούν απ' την ιδιαίτερη πατρίδα τους, το Μίσκολτς. Δεν ξαναπάτησαν ποτέ στα παλιά τους λημέρια. Στην αρχή κράτησαν με ελάχιστους επαφή, μα με τον καιρό η επικοινωνία ατόνησε και έχασαν οι μεν τα ίχνη των δε. Όταν η σύζυγός του πέθανε από φυματίωση, οι δικοί της δεν φάνηκαν ούτε καν στην κηδεία, κι ας φρόντισε εκείνος να ενημερωθούν.

«Σας περιμένω για το τελευταίο αντίο. Μην την πικράνετε ακόμη και τώρα. Μια ζωή λαχταρούσαμε την αποδοχή και την αγάπη σας».

Ο Γκιόργκι δεν τσιγκουνεύτηκε την αφθονία των λέξεων που ανέβασαν την τιμή του τηλεγραφήματος. Εκείνοι όμως δεν παρέκαμψαν στιγμή τον εγωισμό τους και ούτε μάνα, ούτε πατέρα, ούτε καν ο ένας όλος κι όλος αδελφός της εμφανίστηκαν στο κοιμητήριο. Την αποχαιρέτησε αυτός και οι συγχωριανοί τους, χωμένοι ως τον αστράγαλο στη λάσπη και νοτισμένοι απ' την ομίχλη κάποιου μαρτιάτικου πρωινού του 1894. Δεν ήταν μόνο πειστικά επομένως όσα του έγραψε η αδελφή του για την αιτία που έκανε τη Φαζέκας να φυγαδευτεί στο Ναγκιρέβ, αλλά άγγιζαν μια ευαίσθητη χορδή της μνήμης του. Οι λέξεις της καρφώθηκαν σαν γυαλιά στην καρδιά του και άνοιξαν πάλι το παλιό του τραύμα. Και ίσως αυτός ήταν ο λόγος για τον οποίο η Γκιζέλα επινόησε μια τέτοια ιστορία, όντας σίγουρη πως ο Γκιόργκι θα λύγιζε. Και είχε μαντέψει σωστά.

Ένα γρέξι λυγμού στρογγυλοκάθισε στον λαϊμό του όσο αφηγούνταν στη Σουζάνα τη δική του ιστορία, την ώρα που έπιναν το κρασί τους την πρώτη βραδιά της γνωριμίας τους, ευελπιστώντας πως θα άνοιγε την καρδιά της κι εκείνη και θα ανέπτυσσαν γρήγορα οικειότητα.

«Μη νομίζετε... Η ιστορία που σας αφηγήθηκα επαναλαμβάνεται συχνά όχι μόνο στο Ναγκιρέβ αλλά και σε όλη την ύπαιθρο της Ουγγαρίας. Κανένα απ' τα κορίτσια σ' αυτόν τον τόπο δεν τολμά να ορθώσει το ανάστημά του ή να δραπετεύσει από το προδιαγεγραμμένο πεπρωμένο του, του αρέσει δεν του αρέσει ο γαμπρός. Οι χερούκλες των πατεράδων τους αναλαμβάνουν να τους βάλουν μυαλό σε περίπτωση που τολμούν να έχουν άποψη. Οι μανάδες τους πάλι φροντίζουν να φοβούνται οι θυγατέρες τους άντρες. Οι άντρες είναι φόβητρα και αφέντες. Θεματοφύλακας της τάξης σ' αυτόν τον τόπο είναι μια ηθική που κρατάει βούρδουλα και ένας Θεός με παντελόνια και ατημέλητα μουστάκια όπως των Ούγγρων· ένας Θεός που επιτρέπει τη βία και υποστηρίζει απροκάλυπτα τα αντρικά συμφέροντα. Ένας Θεός που απαιτεί απ' τις γυναίκες να κρατούν τα πόδια τους κλειστά μέχρι τον γάμο και να τα ανοίγουν μόνο όταν οι πατεράδες τους έχουν εγκρίνει το βαλάντιο του γαμπρού. Η ανθρωπινή αγνότητα ανάμεσα στα σκέλια ανεβάζει κατακόρυφα την αξία του εμπορεύματος...»

Ο Γκιόργκι έβαλε στο στόμα του μια μεγάλη μπουκιά και σώπασε έπειτα από τον φορτισμένο του μονόλογο. Πέρασαν λίγα δευτερόλεπτα ώσπου να αρχίσει πάλι τη φλυαρία για τα αμέτρητα βιβλία που του απάλυναν τη μοναξιά και τον έσωζαν απ' την αφόρητη μικρόνοια της επαρχίας.

«Κι εγώ διαβάζω...» του κίνησε κι εκείνη την περιέργεια, μιλώντας του για την αντίστοιχα μεγάλη βιβλιοθήκη του

γιατρού πατέρα της και την παρηγοριά που ανακάλυπτε σε αυτή τη σωπηλή μορφή ανταρσίας, όπως αποκάλεσε επιδέξια το διάβασμα.

«Ανταρσία;» τη ρώτησε απορημένος ο Γκιόργκι, θέλοντας να ερεθίσει περισσότερο την οξυδέρκεια της φιλοξενούμενης του.

«Ναι... Ανταρσία... Ανταρσία δεν θεωρείται ό,τι διαφέρει απ' την πελατημένη;»

«Όχι απαραίτητα, αγαπητή μου. Ανταρσία είναι ό,τι αντίκειται στη νομιμότητα και την τάξη», της αντιτάχθηκε με ήπιο τρόπο ξύνοντας μάλλον αμήχανα το σαγόνι του.

«Και τους κανόνες ποιος τους βάζει;» τον αποστόμωσε με την επόμενη ερώτησή της. «Θα σας πω εγώ», τον πρόφτασε πριν ανοίξει εκείνος το στόμα του. «Τα συμφέροντα, αξιότιμε φίλε μου. Τα συμφέροντα εκείνων που έχουν την εξουσία να αποφασίζουν. Και μαντέψτε ποιοι είναι αυτοί!».

Ο Γκιόργκι στραβοκατάπιε. Ένωσε ξαφνικά σαν να έπαιζε σκάκι με έναν ισόπαλο αντίπαλο και η Σουζάνα του είχε κάνει κίνηση ματ. Τον ξένιζε που μια γυναίκα τολμούσε να αγγίξει τέτοια ζητήματα. Την άφησε όμως να ολοκληρώσει το σκεπτικό της.

«Οι άντρες είναι αυτοί που έχουν πάντα το πάνω χέρι. Σκεφτήκατε όμως ποτέ για ποιο λόγο θέλουν αναλφάβητες τις γυναίκες;» προσπάθησε να του εκμαιεύσει το συμπέρασμα στο οποίο θα κατέληγε από μόνος του αργά ή γρήγορα.

«Προφανώς γιατί πιστεύουν πως οι γυναίκες δεν ωφελούνται απ' τα γράμματα αφού προορίζονται από γεννησιμιού τους για μητέρες και σύζυγοι», της αποκρίθηκε δειλά το αυτονόητο, δίχως τη δέουσα εμβάθυνση όπως θα περίμενε η Φαζέκας από έναν σκεπτόμενο άνθρωπο.

«Λάθος! Μέγα λάθος, κύριε Γκιόργκι! Αυτοί που δεν

ωφελούνται απ' τη μόρφωση των γυναικών είναι τα αρσενικά. Γνωρίζετε και γνωρίζω καλά πως το διάβασμα διευρύνει τους ορίζοντες των ανθρώπων, κάνοντάς τους να αντιδρούν στην καταπίεση. Ποιος θέλει να αφυπνίσει τους σκλάβους του, αγαπητέ μου;»

Τον κοιτούσε ολόγεια στα μάτια και ο τρόπος που διατύπωνε τη σκέψη της δεν άφηγε στον Γκιόργκι περιθώρια αντίλογου. Προτίμησε να της χαμογελάσει και να απολαύσει τη φλόγα της κουβέντας τους. Σπάνια μπορούσε να συζητήσει ισότιμα με κάποιον, πόσο μάλλον με μια γυναίκα στο Ναγκιρέβ.

«Είμαι σίγουρος πως έχουμε πολλά να πούμε οι δυο μας. Μείνετε όσο χρειαστεί ώσπου να βάλετε στη ζωή σας μια τάξη», της επεσήμανε στο τέλος. «Το Ναγκιρέβ θα σας βοηθήσει να βρείτε τον εαυτό σας όσο περιεργό κι αν σας ακούγεται. Κι όταν μιλώ για το χωριό μας, εννοώ τη γη και τους ανθρώπους. Ακόμη και η λάσπη, αγαπητή Αντζέλικα, ακόμη και τα δέντρα που θροϊζουν ιδιότροπα κάτω απ' τις διαταγές του βοριά συμβάλλουν να δείτε τη ζωή με άλλα μάτια. Βέβαια τα μυαλά των ντόπιων είναι σίγουρα πιο σκουριασμένα απ' ό,τι στην πόλη σας. Όμως η σκουριά της προκατάληψης συνεχίζει να σιγοτρώνει τις σκέψεις παντού. Κάνουν κακό και οι παπάδες, δίχως να θέλω να θίξω τη θρησκεία που πιστεύετε. Και μη διανοηθείτε πως μπορείτε να τα βάλετε μήτε με αυτούς μήτε με τα πιστεύω των απλών ανθρώπων που είναι ριζωμένα πιο βαθιά και απ' τα γέρικα δέντρα. Θα συντριβείτε. Τις προάλλες, μια πιτσιρικά –θα 'ταν δεν θα 'ταν στα δεκατέσσερα– ζήτησε άσυλο στην ορθόδοξη εκκλησία. Ομολόγησε πως ο πατέρας της την έδερνε αλύπητα. Με το ζόρι βγήκε ζωντανή απ' τα χέρια του. Ο παπάς τής υπέδειξε υπομονή. Ο Θεός, της είπε, θα έχει τους

λόγους Του για να θέλει να υποφέρεις. Νηστεία και προσευχή!» πρόσθεσε ο Γκιόργκι μιμούμενος τη φωνή του ιερέα.

«Και η μικρή; Τι απέγινε η μικρή, κύριε Γκιόργκι;» τον ρώτησε η Σουζάνα όλο ενδιαφέρον, παρατώντας στη μέση το φαγητό της.

«Ήρθε τρομαγμένη και με βρήκε. Μου τα είπε όλα. Μου έδειξε τα σημάδια. Προσπάθησα να συνεντίσω τον πατέρα της. Το βράδυ την ξανάδειρε, γιατί του έβγαλε τα άπλυτά του στη φόρα. Οι γείτονες άκουσαν κάποιες φωνές. Τρεις μέρες αργότερα το κορίτσι αυτοκτόνησε. Το βρήκαμε κρεμασμένο από μια καρυδιά λίγο έξω απ' το χωριό».

Μια παγωμένη σιωπή απλώθηκε ανάμεσά τους. Το κεντρί του θυμού τοιμπολογούσε επώδυνα τα σωθικά της Φαζέκας. Η μορφή της συννέφιασε και η λάμψη των ματιών της ξεθώριασε ακαριαία. Ο Γκιόργκι την κοιτούσε φαρμακωμένος απ' την ανάμνηση.

«Ξέρετε, νιώθω ενοχές όσο αδυνατώ να αλλάξω τον κόσμο. Και, δυστυχώς, ο κόσμος με βρίσκει αντίθετο σε αρκετούς απ' τους κανόνες του. Δεν γίνεται όμως αλλιώς. Είμαστε μέλη αυτής της κοινωνίας και αναγκαζόμαστε να υπομένουμε τους δράκους της. Γιατί οι προκαταλήψεις είναι δράκοι, αγαπητή μου. Οι φωτιές τους μας ρημάζουν τα σπαρτά της ψυχής μας. Τα δόντια τους ξεσκίζουν τις σάρκες των ονείρων μας. Και είμαστε λιγοστοί οι ονειροπόλοι που τολμούμε να βγαίνουμε από το πλαίσιο όπου μας στρίμωξαν και να κοιτάμε από απόσταση αυτόν τον κόσμο. Κι όσο κι αν προσπαθούμε να βγάλουμε από τη μέση αυτούς τους δράκους, δεν είναι εύκολο. Η... ανταρσία μένει στα λόγια, για να χρησιμοποιήσω τη δική σας αλληγορία. Κι αυτό γιατί υπάρχουν οι άλλοι, που βάζουν αυτούς τους δράκους να φρουρούν τα κεκτημένα τους και δεν μας επιτρέπουν να τους σκοτώσουμε».

Δεν ήταν απλώς αγανάκτηση ή παράπονο αυτό που άστραψε στο βλέμμα της Σουζάνα. Της άρεσε ο τρόπος που μιλούσε ο Γκιόργκι, αλλά τη μάγκωσε στα σαγόνια της μια θλίψη έτσι όπως έβλεπε τη φλόγα της αντίδρασης να ψυχορραγεί μες στο βλέμμα του. Τον κοιτούσε κατάματα και ένιωθε να ατονεί η αρχική της συμπάθεια για τον Γκιόργκι και να γίνεται κάτι ακαθόριστο, κάτι που έμοιαζε με άψυχο οίκτο. Καλής πάστας άνθρωπος, συλλογίστηκε. Κρίμα που παραιτήθηκε ήδη... Κι όσο συνέχιζε αυτός να μιλάει και τα μάτια της να επικροτούν τις απόψεις του, έπαψε να είναι παρούσα σ' αυτό το δωμάτιο, σ' αυτό το τραπέζι, σ' αυτή τη στιγμή και μεταφέρθηκε νοερά σε ένα άλλο σκηνικό, σε έναν άλλο χρόνο, σε μια άλλη ιστορία που αποδεικνυε πως ο Γκιόργκι είχε δίκιο να αναφέρεται σε προκαταλήψεις-δράκους και σε ανθρώπους-φυτά που δεν αντιδρούν.

«Κάτι σκέφτεστε. Θα θέλατε να το μοιραστείτε μαζί μου;» τη ρώτησε ευθέως, σίγουρος απ' το απλανές της βλέμμα πως ο νους της ταξίδευε αλλού.

Κούνησε αρνητικά το κεφάλι της. «Με συγχωρείτε. Ομολογώ πως έχασα κάποια απ' τα λόγια σας. Θέλετε η κούραση, θέλετε η ένταση των τελευταίων ημερών με έχουν διαλύσει. Σας χρωστώ μια εξήγηση, αλλά επιτρέψτε μου να σας μιλήσω μια άλλη φορά για μένα».

Ο Γκιόργκι κάρφωσε νωχελικά με το πιρούνι του το τελευταίο φρούτο απ' την πιατέλα παρατηρώντας ταυτόχρονα το ύφος της. Τον κοιτούσε τώρα με μια πέτρινη έκφραση, κάνοντάς τον να πιστεύει πως η κοπέλα κατέβαλλε τεράστια προσπάθεια για να βγάξει αυτή την εικόνα προς τα έξω, η οποία ερχόταν σε αντίθεση με το τρέμουλο των χεριών της μόλις άρχισε να μαζεύει το τραπέζι.

«Προς Θεού! Αφήστε τα πιάτα. Πηγαίνετε να ξαποστάσετε.

Σας πήρα μονότερμα με τις φιλοσοφίες μου. Δεν ήταν εύκολο αυτό που κάνατε. Μου τα έγραψε μέσες άκρες η αδελφή μου. Μου κάνει εντύπωση πώς γλιτώσατε τον γάμο στην ηλικία σας μιας και στη χώρα μας μικροπαντρεύουν δυστυχώς τα κορίτσια».

Η Σουζάνα πάγωσε. Πώς τους είχε διαφύγει αυτή η βασική λεπτομέρεια όταν κατέστρωναν με την Γκιζέλα το ψέμα τους; Πώς ήταν δυνατόν απ' τα δεκαπέντε που συνήθως άρχιζαν τα προξενιά να μην είχε υποκύψει σε κανέναν υποψήφιο; Μια δικαιολογία. Γρήγορα μια δικαιολογία... πρόσταξε τον εαυτό της και ξερόβηξε για να κερδίσει χρόνο.

«Είχα αρραβωνιαστεί στα δεκάξι μου. Ο υποψήφιος μπορώ να πω πως ήταν της αρεσκείας μου. Καλλιεργημένος άνθρωπος και με σεβόταν. Έμπορος. Ταξίδευε πολύ. Θα επέστρεφε για τον γάμο όταν θα έκλεινα τα δεκαεπτά. Αλληλογραφούσαμε συχνά. Πέθανε δυστυχώς από τύφο πριν εκκληρώσει την υπόσχεσή του. Έκτοτε θρηνούσα τη μνήμη του. Η καρδιά μου δεν σκίρτησε για κάποιον άλλο. Οι γονείς μου σεβάστηκαν στην αρχή το πένθος μου. Ύστερα τα χρόνια κύλησαν και σκεφτόμουν σοβαρά να μονάσω. Ο πατέρας μου είχε αντίθετη άποψη. Κόντευα να κλείσω τα είκοσι πέντε όταν έγινε αφόρητα πειστικός. Ο καινούριος υποψήφιος ήταν ιδιαίτερα ευκατάστατος αλλά άξεστος, δίχως καμία καλλιέργεια. Δεν ταιριάζαμε. Κάποιο βράδυ που πήρε την άδεια από τον πατέρα μου για έναν περίπατο, επιχείρησε να με κάνει με τη βία δική του. Ευτυχώς ξεγλίστρησα από τα χέρια του. Ανέφερα το περιστατικό στους γονείς μου και το μόνο που είχαν να πουν ήταν πως έπρεπε να επισπευσθεί ο γάμος. Τα υπόλοιπα τα γνωρίζετε».

Μιλούσε σαν κουρνιασμένη, προσπαθώντας να κρύψει την αγωνία της. Αφηγήθηκε απνευστί την ιστορία, καθόλου

σίγουρη πως θα έπειθε τον Γκιόργκι. Η προσθήκη της υποτιθέμενης απόφασής της να γίνει καλόγρια φάνηκε παρατραβηγμένη ως και στην ίδια, αν αναλογιζόταν κανείς την αδυναμία που είχε στη ζωή και στα σικάτα ρούχα. Κράτησε την ανάσα της ώσπου να διακρίνει τα πολυπόθητα σημάδια συγκατάβασης στο βλέμμα του άντρα.

Το έχασε... συλλογίστηκε κι επιτέλους ανάσανε με ανακούφιση, βλέποντας τον Γκιόργκι έτοιμο να αρχίσει τις φιλοφρονήσεις και τις συμβουλές.

«Είστε ελεύθερο πνεύμα και αλλιώςτικη γυναίκα. Δεν χρειάζεται πολύ μυαλό για να καταλάβει κανείς πως δεν γυρεύετε μια τυποποιημένη ζωή. Αλλά η κοινωνία, αγαπητή μου, έχει απίστευτη δύναμη. Σε στριμώχνει στο άψε σβήσε στο καλούπι της και κήκες αν της αντισταθείς. Χρειάζεται σύνεση και μέτρο. Όπως σας είπα και πρωύτερα, πρέπει να δείξετε λίγη ανοχή σ' αυτόν τον τόπο που είναι σίγουρα σκληρότερος απ' την πόλη σας. Το Ναγκιρέβ δεν σηκώνει νεωτερισμούς και ανταρσίες. Η ζωή των κοριτσιών είναι προκαθορισμένη απ' τα γεννοφάσκια τους. Ήδη μετά τα είκοσι μοιάζουν σαν σαπιοκάραβα, με λεκάνες ξεχειλωμένες απ' τις γέννες και με μάτια σβησμένα απ' την καταπίεση. Κορίτσια σαν τα κρύα τα νερά παραχωρούνται δίχως τύψεις σε χήρους, ζωντοχήρους, κοιλαράδες, μέθυσους, άξεστους, χοντροκομμένους κι ενίοτε χούφταλα με παχυλό πορτοφόλι, σπανιότατα σε άντρες στην πρώτη τους νιότη που έχουν περιουσία απ' τους γονιούς τους. Γνωστή ιστορία. Τα ευκατάστατα ραμολιμένα θεωρούνται τύχη βουνό. Και η ζωή των γυναικών κυλάει μ' ένα όνειρο: Να μείνουν χήρες και να δακρύνουν όχι από πένθος αλλά από λύτρωση μπροστά στο φέρετρο. Καλύτερα, επομένως, να μη μαθευτεί ο λόγος για τον οποίο ζητήσατε καταφύγιο στον τόπο μας. Είναι

προτιμότερο να επινοήσετε μια άλλη ιστορία που δεν θα ξεσηκώσει τους ντόπιους. Φιλικά σας το λέω. Οι δράκοι που λέγαμε τρέφονται από σκουριασμένες αντιλήψεις. Υπάρχει πολλή σκουριά στο Ναγκιρέβ και όσο κι αν την τρίβεις για να φύγει, πάντα βρίσκει τρόπο να ρημάζει τα σίδερα, αν με εννοείτε. Εγώ, φυσικά, ό,τι κι αν γίνει θα είμαι δίπλα σας».